

ISSN 2410-1176 (Print)
ISSN 2616-4183 (Online)

ВІСНИК КНУКіМ

Серія: Мистецтвознавство

Збірник наукових праць

ВИПУСК

40

ISSUE

BULLETIN OF KNUKіM

Series in Arts

Collection of Scientific Papers

Київ
Видавничий центр КНУКіМ
Kyiv
KNUKіM Publishing
2019

Київський національний університет культури і мистецтв
Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство

Збірник наукових праць

Збірник наукових праць висвітлює актуальні історичні та теоретичні проблеми мистецтвознавства. Тематика статей пов'язана як із сучасною мистецькою практикою, так і з історією української та світової художньої культури.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного університету культури і мистецтв
(протокол № 56 від 10.05.2019 р.)*

Головний редактор

Михайло Поплавський – д-р пед. наук, проф., Київський національний університет культури і мистецтв (Україна)

Заступник головного редактора

Ігор Бондар – доц., Київський національний університет культури і мистецтв (Україна)

Відповідальний секретар

Світлана Оборська – канд. мистецтвознавства, доц., Київський національний університет культури і мистецтв (Україна)

Члени редакційної колегії

Лариса Бабушка – канд. філос. наук, доц., Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського (Україна);
Ольга Бенч – д-р мистецтвознавства, проф., Київська академія мистецтв (Україна); **Артур Себастьян Брацкі** – д-р хабілітований гуманітарних наук, проф., Гданський університет (Польща); **Анастасія Варивончик** – канд. мистецтвознавства, доц., Київський університет імені Бориса Грінченка (Україна); **Тетяна Гуменюк** – д-р філос. наук, проф., Київський національний університет культури і мистецтв (Україна); **Руслана Демчук** – канд. філос. наук, доц., Національний університет «Києво-Могилянська академія» (Україна); **Володимир Дергачьов** – д-р іст. наук, гол. наук. спів., Інститут культурної спадщини Академії Наук Молдови (Молдова); **Олена Ізваріна** – д-р мистецтвознавства, доц., Київський університет імені Бориса Грінченка (Україна); **Ольга Лагутенко** – д-р мистецтвознавства, проф., Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури (Україна); **Ірина Ляшенко** – канд. філос. наук, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна); **Аліна Підлипська** – канд. мистецтвознавства, проф., Київський національний університет культури і мистецтв (Україна); **Іон Післару** – канд. іст. наук, Національний музей історії та археології Constanta (Румунія); **Піотр Розадовські** – д-р хабілітований гуманітарних наук, проф., Суспільна Академія Наук у Лодзі, президент Варшавської Вшехніци (Польща); **Валерій Сіверс** – д-р філос. наук, проф., Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв (Україна); **Адріана Скорик** – д-р мистецтвознавства, проф., Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського (Україна); **Леся Смирна** – д-р мистецтвознавства, ст. наук. спів., Національна академія мистецтв України (Україна); **Володимир Співак** – д-р філос. наук, Академія державної пенітенціарної служби (Україна); **Катерина Фадєєва** – д-р мистецтвознавства, проф., Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського (Україна); **Андрій Фурдичко** – д-р мистецтвознавства, доц., Київський національний університет культури і мистецтв (Україна); **Олена Шандренко** – канд. мистецтвознавства, доц., Київський національний університет культури і мистецтв (Україна); **Ольга Школьна** – д-р мистецтвознавства, проф., Київський університет імені Бориса Грінченка (Україна); **Марзена Шмит** – проф., д-р PhD, Університет імені Адама Міцкевича в Познані і Археологічний Музей в Познані (Польща); **Катерина Юдова-Романова** – канд. мистецтвознавства, доц., Київський національний університет культури і мистецтв (Україна).

Збірник наукових праць «Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство» відображається в таких базах: DOAJ, Ulrichsweb, Index Copernicus, ResearchBib, Scilit, SIS, WORLDCAT, BASE, Crossref, Google Scholar, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Наукова періодика України (УРАН).

Державним комітетом телебачення і радіомовлення України видано Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія КВ № 7949 від 06.10.2003 р.

Наказом Міністерства освіти і науки України № 374 від 13.03.2017 збірник включено до Переліку наукових фахових видань України з мистецтвознавства.

ISSN	2410-1176 (Print) 2616-4183 (Online)
Рік заснування	1999
Періодичність	2 рази на рік
Засновник / адреса засновника	Київський національний університет культури і мистецтв, вул. Є. Коновальця, 36, м. Київ, Україна, 01133
Адреса редакційної колегії	Наукова бібліотека, вул. Є. Коновальця, 36, каб. 1, м. Київ, Україна, 01133
Видавництво	Видавничий центр КНУКіМ, вул. Чигоріна, 14, м. Київ, Україна, 01042
Сайт	arts-series-knukim.pp.ua
E-mail	arts.series@knukim.edu.ua
Телефон	+38 (044) 5296138

*За точність викладених фактів та коректність цитування
відповідальність несе автор*

© Київський національний університет культури і мистецтв, 2019
© Автори статей, 2019

ЗМІСТ

АУДІОВІЗУАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО

<i>Цімох Н. І.</i>	Жанрові аспекти екранних творів	11
<i>Хренов Д. О.</i>	Перспективи розвитку саунд-дизайну в Україні	18
<i>Чорна К. В.</i>	Інфотеймент – жанр на межі інформації та розваги	27
<i>Чупринський О. С.</i>	Студія звукозапису «Skywalker Sound» як розробник звукового дизайну	33

СЦЕНІЧНЕ МИСТЕЦТВО

<i>Льницька О. А.</i>	Розвиток циркових жанрів в естрадному мистецтві на сучасному етапі	39
<i>Малярчук К. Г.</i>	Особливості використання гриму в українському театральному мистецтві	45
<i>Меженін А. С.</i>	Специфіка інтегрування елементів фізичного театру в сучасні інсценізації творів класичної драматургії	51
<i>Поспелов О. О.</i>	Циркове мистецтво у науковому дискурсі (кінець XVIII–XIX ст.)	57
<i>Рой Є. Є., Литвиненко В. А.</i>	Синкретизм танцювального і театрального мистецтва та його прояв у художньо-образній структурі драматургічної канви сценічного дійства	66
<i>Совгира Т. І.</i>	Особливості використання тривимірного зображення в сценічному мистецтві	75
<i>Стрельчук В. О., Іващенко І. В.</i>	Метод Фельденкрайза в контексті розвитку інституціональних моделей акторського навчання XXI ст.	82

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО

<i>Ареф'єва Є. Ю.</i>	Compositio I. Стравинського як синтетична реальність бачення світу	87
<i>Бенч О. Г., Долінська Є.</i>	Феномен музики в літературі (музика в метаморфозах добра і зла в оповіданні «Чінтет» Данієля Пастирчака)	94
<i>Лігус О. М., Лігус В. О.</i>	Теоретичні аспекти проблеми стилю в музикознавчих дослідженнях XX – початку XXI століття	106
<i>Підгорбунський М. А.</i>	Становлення системи півчих збірок в Українській православній церкві з XV до першої половини XVII ст.	112
<i>Шевченко Л. М.</i>	Сонати О. Скрябіна як репертуарний здобуток одеських піаністів	120
<i>Шиленко Л. А.</i>	Концепції сценічних постановок у сучасному світовому оперному театрі	128

ХОРЕОГРАФІЧНЕ МИСТЕЦТВО

<i>Вакуленко О. М.</i>	Символи та знаки в контексті хореографічного художнього образу	135
<i>Гутник І. М.</i>	Репертуар аматорських хореографічних колективів: проблеми та тенденції	141
<i>Єфанова С. О.</i>	Регіональна специфіка бального мистецтва Подільської губернії (друга половина XIX – поч. XX ст.)	147
<i>Кеба М. Є.</i>	Формування техніки виконання та методики викладання європейських та латиноамериканських танців міжнародного стилю: історіографічний аспект	154
<i>Крись А. І.</i>	Специфіка естетичного сприйняття сценічної бальної хореографії	161

DOI: 10.31866/2410-1176.40.2019.172685

УДК 781.1-028"19/20"

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ
ПРОБЛЕМИ СТИЛЮ
В МУЗИКОЗНАВЧИХ
ДОСЛІДЖЕННЯХ
XX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ**

Лігус Ольга Марківна^{1а},
Лігус Валентин Олександрович^{2б}

¹Кандидат мистецтвознавства,
ORCID: 0000-0001-5513-5525,
e-mail: o.lihus@kubg.edu.ua;

²Доцент,
ORCID: 0000-0003-2430-0166,
e-mail: ligus-valentin@ukr.net;

^аКиївський університет імені Бориса Грінченка,
бул. І. Шамо, 18/2, Київ, Україна, 02154;

^бКиївський національний університет
культури і мистецтв,
вул. Є. Коновальця, 36, Київ, Україна, 01133

Мета роботи – проаналізувати історіографію проблеми музичного стилю як однієї із глобальних категорій музичного мислення; на підставі опрацювання фундаментальних досліджень вітчизняних та зарубіжних учених XX – початку XXI ст. виокремити й висвітлити теоретичні аспекти цієї проблеми, які охоплюють дефініцію поняття стилю, систематику характерних стильових ознак, ієрархічну структуру стилю, історичну типологію стилів, тенденції розвитку теорії стилю протягом означеного періоду; визначити перспективи дослідження стильової проблематики. Методологія дослідження базується на таких теоретичних методах: систематизації – для пізнання й осмислення наукових теорій стилю; абстрагування – у диференційованому розгляді найістотніших рис музичного стилю; аналізу – для встановлення зв'язків між різними рівнями категорії стилю; синтезу – для розгляду стилю як компонента ієрархічної системи музики. Крім того, використано описовий метод – в аналізі наукових інтерпретацій поняття музичного стилю. Наукова новизна роботи полягає в систематизації наукового досвіду дослідження музичного стилю, у висвітленні основних теоретичних аспектів проблеми стилю, у розвитку теоретичного дискурсу стильової природи музичних явищ. Висновки. Узагальнено науковий досвід дослідження проблеми стилю. Визначено дискусійний характер вивчення проблеми стилю. Систематизовано базові положення теорії стилю з погляду художньої єдності, диференційованості, стабільності, системної цілісності стильових ознак, інтонаційної сутності стилю та його багаторівневої природи. Виявлено історичну взаємообумовленість стильових рівнів: «стиль епохи», «національний стиль» та «індивідуальний стиль». Окреслено вектор розвитку сучасних теорій музичного стилю.

Ключові слова: музичний стиль; теорія стилю; історичний стиль; індивідуальний стиль; національний стиль.

Вступ

Стиль є ключовим мистецтвознавчим поняттям, без якого неможливе пізнання будь-якого художнього явища. Багатоаспектну проблематику теорії стилю складають питання його дефініції, генезису, морфології, функцій, стилістики й історичної типології. Проблемаму музичного стилю присвячено значну кількість праць різного масштабу: від монографій про творчість композиторів різних епох – до ґрунтовних досліджень, у яких розроблено понятійну систему та методику стильового аналізу.

В історії вивчення музичного стилю вирізняються теоретичні праці вчених XX ст.: Б. Асаф'єва, М. Михайлова, С. Скребкова, С. Назайкінського, Н. Горюхіної; роботи сучасних дослідників: В. Медушевського, В. Сирова, В. Холопової, С. Шевлякова, І. Коханик, В. Москаленка, В. Суханцевої, С. Тишка. Кожне з досліджень цих науковців є авторською концепцією проблеми стилю, де різноманітні властивості, ознаки та функції стилю розглядаються у складній взаємодії.

Множинність наукових розроблень теорії стилю й, відповідно, відмінність інтерпретацій цього поняття обумовлюють проблему систематизації наукового досвіду дослідження проблеми музичного стилю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Теорія музичного стилю розвивалася впродовж ХХ ст. у двох диференційованих площинах – історичній і теоретичній. При цьому, у першій половині ХХ ст. домінував історичний підхід дослідження (Асаф'єв, 1978), (Скребков, 2016), а в другій активніше розроблялися теоретичні системи стилю (Михайлов, 1981), (Назайкинський, 2003), (Медушевський, 1984), (Горюхіна, 1985).

У музикознавчих розвідках кінця ХХ – початку ХХІ ст., присвячених проблемі стилю, простежується культурологічний (Суханцева, 2000), системно-структурний (Сыров, 1994), (Холопова, 1995), (Шевляков, 1994), (Коханик, 2004), (Москаленко, 1998) та історичний (Тишко, 1993) підходи, внаслідок чого наукові обрії дослідження цього поняття значно розширилися. В означених працях, однак, не ставилося за мету здійснити систематизацію теоретичних аспектів проблеми стилю.

Мета статті

Мета статті – проаналізувати історіографію проблеми музичного стилю як однієї із глобальних категорій музичного мислення; на підставі опрацювання фундаментальних досліджень вітчизняних та зарубіжних учених ХХ – початку ХХІ ст. виокремити й висвітлити теоретичні аспекти цієї проблеми, які охоплюють дефініцію поняття стилю, систематику характерних стильових ознак, ієрархічну структуру стилю, історичну типологію стилів, тенденції розвитку теорії стилю протягом означеного періоду; визначити перспективи дослідження стильової проблематики.

Виклад матеріалу дослідження

Смислова неоднозначність і багатомірність категорії музичного стилю обумовила виникнення різноманітних наукових концепцій. Попри означену множинність, ці концепції, водночас, мають спільні позиції:

Стиль є уособленням художньої єдності. Теза, яку визначили дослідники різних поколінь: С. Скребков: «Стиль у музиці, так само, як і в усіх інших видах мистецтва, є найвищим видом художньої єдності» (2016, с. 10), М. Михайлов: «Стиль у мистецтві, зокрема, у музиці, є вираженням певної єдності, якою охоплено множинну художніх явищ: творів одного автора або низки авторів, зокрема й сукупність творів, які належать до цілого історичного періоду» (1990, с. 66) та В. Сыров: «Композиторський стиль – це єдність творчих принципів митця, яка визначається його духовними потребами, історичними умовами епохи та традиціями національної культури» (1994, с. 56).

Стиль є диференційованим явищем. Це аксіоматичне положення про специфічність прояву стилю відображено в дефініції Б. Асаф'єва: «Стиль є якістю, манерою, характерними рисами, їх сукупністю і, зрештою, системою виразових ознак» (1978, с. 137). Аналогічне тлумачення стилю знаходимо в Є. Назайкинського: «Стиль є якістю, якою вирізняються генетично споріднені музичні твори (творчість композитора, школи, напряму, епохи, народу), що дає змогу безпосередньо відчувати, пізнавати, визначати їхній генезис та проявляється в сукупності всіх без винятку властивостей, об'єднаних у цілісну систему навколо комплексу специфічних характерних ознак» (2003, с. 20).

Стиль є комплексом стабільних ознак. Цю якість стилю М. Михайлов охарактеризував як «повторність певних змістовно-формальних ознак, що об'єднують певний ряд конкретно-історичних єдностей» (1981, с. 103). У пізніший час вона стала основою лаконічної дефініції Н. Горюхіної: «Стиль є системою стійких ознак художнього явища» (1985, с. 98), яку згодом розвинув С. Тишко. На думку вченого, музичний стиль постає системою стійких ознак музичних явищ, способом їхньої диференціації та інтеграції на різних рівнях, як-от: авторська індивідуальність, напрям і школа, історична епоха, національна специфіка й ін. (1993).

Стиль – ієрархічна система внутрішньо організованих елементів. Цю тезу розшифровує М. Михайлов: «Будь-який стиль становить єдність органічно пов'язаних між собою елементів у їхній взаємодії, які складають цілісну, відносно стійку систему» (1981, с. 119). Є. Назайкинський також тлумачив стиль як «об'єктивно-суб'єктивну систему властивостей, у будові якої важливими є і елементи вищого порядку, і елементи власне ідеальні, індивідуальні, що належать свідомості музиканта та слухача» (2003, с. 38).

Інтонаційна природа музичного стилю. Вихідним постулатом є визначення Б. Асаф'єва, у якому стиль тлумачиться як своєрідність художніх ознак, виражена через сукупність «інтонаційних констант» (1978, с. 139). У пізніший час цю ознаку стилю відзначали М. Михайлов, на думку якого, стиль

«є системою інтонаційних інваріантів» (1981, с. 117), В. Медушевський, котрий охарактеризував стиль як «світоспоглядання, що інтонується» (1984, с. 16), В. Сиров, за спостереженнями якого стиль є «живим інтонаційним утворенням у контексті творчих та ідейних параметрів», (1994, с. 56) та В. Москаленко, котрий розуміє стиль як процес «музичного інтонування» (1998, с. 89).

Двоїста сутність стилю. Положення про наявність діалектичних протиріч, що містить у собі поняття стилю. Визнаючи цю аксіому, дослідники по-різному її тлумачили. На думку М. Михайлова, двоїстість стилю відображає саму сутність музичного мислення «з його полярним збігом інваріантного, стабільного начала (традиційного) та варіантного, змінного (новаторського), загального, типового й особливого, одиничного, індивідуального» (1981, с. 113). Інше розуміння діалектики стилю подає В. Медушевський. За спостереженнями дослідника, двоїстий характер стилю полягає в поєднанні в ньому двох понять – «значення» і «значущості». Перше поняття вчений пов'язує з безпосереднім змістом стильової форми, а друге, на його думку, «можна образно уявити як множинне відображення певного стилю у дзеркалах інших стилів» (1984, с. 9).

Стиль – багаторівнева система. Цей пункт, солідарно визнаний дослідниками різних поколінь, розкриває діалектику одиничного, особливого й загального через ієрархію індивідуальних та колективних (історичних або епохальних, національних, стилів шкіл і напрямів) стилів.

Термін «стиль епохи», або «історичний стиль», трактувався в музикознавстві переважно з позиції художнього стилю, відповідно до сталих мистецтвознавчих концепцій історико-культурної періодизації (Г. Гегель, О. Шпенглер, А. Дж. Тойнбі). У монографії С. Скребкова послідовність історичних стилів як «щаблів історичного розвитку» (2016, с. 13) представлено як концепцію типології епохальних стилів (загалом 5 стилів). М. Михайлов тлумачить епохальний стиль як «найвищий щабель узагальнення особливостей певної множини музичних явищ» (виділяє чотири етапи) (1981, с. 230). До цієї ж ідеї схиляється й І. Коханик: «стиль епохи є сукупністю всіх сутнісних моментів системи художнього мислення, естетичних установок тогочасних шкіл та напрямів, які реалізуються в безкінечній множині індивідуальних художніх концепцій та в суспільно-художній практиці» (1993, с. 88).

Феномен національного стилю як складника багаторівневої ієрархічної системи відзначався в багатьох музикознавчих працях (М. Михайлова, Є. Назайкінського, В. Медушевського, Н. Горюхіної та ін.), проте його визначення тривалий період залишалося неоднозначним. Якісно новим етапом у дослідженні національного стилю в музиці стала праця С. Тишка, де вчений обґрунтував концепцію цього поняття, виявив стадії, тенденції та функції національного стилеутворення на матеріалі російської опери епохи романтизму. На думку дослідника, національний стиль у музиці – це «корекція індивідуального й історичного стилів в умовах певної національної культури та в процесах адаптації і генерації стильових ознак» (1993).

Факт взаємодії різних стильових рівнів відзначали дослідники різних поколінь, зокрема М. Михайлов. «З одного боку, – зазначає вчений, – колективні стилі є результатом множини індивідуальних творчих імпульсів, так званим спільним знаменником. Водночас не меншим (якщо не більшим) є значення тих загальних тенденцій, що лежать в основі колективних стилів та визначають напрям розвитку персональних стилів» (1981, с. 106). Ця ж ідея проводиться в концепції стилю В. Сирова, згідно з якою всі яскраво-індивідуальні якості композиторського стилю зумовлені національними, історичними, соціальними та психологічними факторами (1994).

У дослідженні проблеми стилю в різний час відзначалася виняткова роль індивідуального стилю в історії музики. З цього приводу М. Михайлов констатував, що «творчість окремих митців стає першоосновою, на якій виникають колективні стильові рівні» (1981, с. 107). Цю ж думку розвиває В. Суханцева: «Творчий стиль перевищує стиль епохи. Він є бунтом проти норми <...> він доводить культурно-історичну норму до межі, витісняє й заступає її, внаслідок чого стиль класицизму стає стилем Моцарта й Гете; стиль романтизму багаторазово персоніфікується – від Гейне до Вагнера, від Байрона до Шопена» (2000, с. 136).

Іншим аргументом на користь індивідуального композиторського стилю стала специфіка музичної творчості ХХ – ХХІ ст. із притаманними їй стильовим плюралізмом, з одного боку, та синтетичністю художнього мислення – з іншого. З огляду на це В. Холопова зауважує, що індивідуальний композиторський стиль став головним сучасним значенням терміна «стиль» (1995, с. 166). На цій позиції стоїть також І. Коханик, визнаючи, що «стиль творить особистість, яка акумулює інтонації епох, часів та стилів» (2004, с. 38).

В епоху постмодерну ступінь індивідуалізації в музиці піднявся до рівня музичного твору. Як зазначає І. Коханик, «сьогодні стильові новації в музиці реалізуються швидше на концепційному

рівні, ніж на рівні індивідуалізації мовно-виразових засобів» (2002, с. 45). У зв'язку з цим В. Холопова розглядала категорію стилю разом із категорією музичного твору як пару аналогічних рівнів вираження індивідуального начала в музиці. Обраний у дослідженні В. Холопової «слухо-музичний» науковий підхід, на відміну від традиційного «нотно-музичного», дав змогу ввести в обіг поняття «метатеми» індивідуального стилю, інтонаційно «прихованої» в глибинах творчої матерії, котру неможливо визначити в авторському тексті, а лише сприймати на слух. Концепцією «слухо-музичного» аналізу дослідниці порушується також проблема співвідношення композиторського та виконавського факторів у «житті» музичного твору, принципово важлива в контексті сучасного мистецтва (1995, 66–167).

Аналогічний ракурс обрав і В. Москаленко, який вивчав творчий аспект музичного стилю, беручи до уваги критерій інтерпретування. Виходячи з цього, В. Москаленко трактує категорію музичного стилю як «психологічно зумовлену специфічність музичного мислення, що виражена відповідною системною організацією ресурсів музичної мови в процесі створення, інтерпретації та виконання музичного твору» (1998, с. 88).

Зокрема, таким підходом вирізняються дослідження С. Шевлякова, котрий розглядає феномен стилю як історично мінливу, динамічну систему відношень складників музичної мови, її соціокультурних сполук та резонансів (1994, с. 29). Плідним видається й розроблення типологічної моделі стилю В. Сирова, де відображено складний процес стилеутворення в діахронічному та синхронічному ракурсах, а також динаміку композиторського стилю, зумовлену ідейними та психологічними факторами (1994).

Висновки

Необхідність систематизації теоретичних аспектів проблеми музичного стилю виникла з огляду на різноманітність наукових концепцій цієї складної багатомірної категорії музичного мислення.

Розбіжності вчених ХХ – початку ХХІ ст. стосовно тлумачення стилю простежуються на різних етапах його вивчення в теоретичному, історичному, системно-структурному й типологічному ракурсах. Внаслідок цього теорія стилю постає в діалектичній єдності різних наукових розроблень, які, з одного боку, суперечать, а з іншого – взаємодоповнюють одне одного.

На підставі аналізу праць Б. Асаф'єва, М. Михайлова, С. Скребкова, Є. Назайкінського, В. Медушевського, В. Сирова, В. Холопової, С. Шевлякова, Н. Горюхіної, І. Коханик, В. Москаленка, В. Суханцевої, С. Тишка було висвітлено й систематизовано теоретичні аспекти проблеми стилю та виділено такі основні характеристики цього поняття: художня єдність, диференційованість, стабільність, системна цілісність стильових ознак, інтонаційна сутність стилю, багаторівнева природа стилю.

Розгляд і систематизація теоретичних аспектів проблеми музичного стилю в працях учених кінця ХХ – початку ХХІ ст. дає підстави констатувати, що сучасне музикознавство стоїть на порозі узагальнення накопиченого матеріалу, його доповнення та створення нових концепцій, які б органічно поєднали здобутки філософсько-естетичної думки, відкриття в галузі психології творчості, історизм в інтерпретації стильових феноменів та глибину інтонаційного аналізу.

Список використаних джерел

1. Асаф'єв Б. В. *Путеводитель по концертам*. Издание 2-е, доп. Москва : Советский композитор, 1978. 199 с.
2. Горюхина Н. А. Методика анализа национального стиля. *Очерки по вопросам музыкального стиля и формы*. Київ : Музична Україна, 1985. С. 81–99.
3. Коханик И. Н. К вопросу о диалектике стилевое и внестилевого в процессе стилеобразования. *Научный вестник Национальной музыкальной академии Украины им. П. И. Чайковского. Стиль музыкальной творчости: эстетика, теория, исполнительство*. 2004. Вып. 37. С. 37–43.
4. Коханик И. Н. Некоторые черты индивидуального стиля Е. Станковича (гармония как стилевой фактор). *Исторические и теоретические проблемы музыкального стиля. Тематический сборник трудов*. Київ : Вид. Київ. держ. конс. ім. П. І. Чайковського, 1993. С. 87–102.
5. Коханик І. М. Музичний твір: взаємодія стабільного і мобільного в аспекті стилю. *Научный вестник Национальной музыкальной академии Украины им. П. И. Чайковского. Музичний твір: проблема розуміння*. Київ, 2002. Вип. 20. С. 44–51.
6. Медушевский В. В. К проблеме сущности, эволюции и типологии музыкальных стилей. *Музыкальный современник*. 1984. Вып. 5. С. 5–17.

7. Михайлов М. К. К проблеме стиливого анализа. *Этюды о стиле в музыке : статьи и фрагменты*. Ленинград : Музыка, 1990. С. 66–91.
8. Михайлов М. К. *Стиль в музыке: исследование*. Ленинград : Музыка, 1981. 264 с.
9. Москаленко В. Г. Творчий аспект музичного стилю. *Київське музикознавство*. 1998. Вип. 1. С. 87–93.
10. Назайкинский Е. В. *Стиль и жанр в музыке*. Москва : Гуманит. изд. центр Владос, 2003. 248 с.
11. Скребков С. С. *Художественные принципы музыкальных стилей*. 4-е издание. Санкт-Петербург : Лань, 2016. 448 с.
12. Суханцева В. К. *Музыка как мир человека. От идеи вселенной к философии музыки*. Киев : Факт, 2000. 176 с.
13. Сыров В. Типологические аспекты композиторского стиля. *Стилевые искания в музыке 70 – 80-х годов XX века*. 1994. С. 53–70.
14. Тышко С. В. *Проблема национального стиля в русской опере. Глинка. Мусоргский. Римский-Корсаков*. Киев : Киев. гос. консерватория имени П. И. Чайковского, 1993. 117 с.
15. Холопова В. Н. К теории стиля в музыке: нерешенное, решаемое, неразрешимое. *Музыкальная академия*. 1995. № 3. С. 165–168.
16. Шевляков Е. Стиль как динамичная система отношений. *Стилевые искания в музыке 70-х – 80-х годов XX века*. Ростов-на-Дону, 1994. С. 21–34.

References

- Asaf'ev, B.V. (1978). *Putevoditel' po kontsertam* [Concert Guide]. 2nd ed. Moscow: Sovetskii Kompozitor.
- Суров, В. (1994). Типологические аспекты композиторского стиля [Typological Aspects of Composer's Style]. *Стилевые искания в музыке 70–80s годов XX века*, pp. 53–70.
- Goryukhina, N. A. (1985). Metodika analiza natsional'nogo stilya [Analysis procedure of the national style.]. *Ocherki po voprosam muzykal'nogo stilya i formy*. Kyiv: Muzychna Ukraina. pp. 81–99.
- Kholopova, V.N. (1995). К теории стиля в музыке: нерешенное, решаемое, неразрешимое [On the theory of style in music: unsolved, solved, insolvable]. *Muzykal'naya akademiya*, no 3, pp. 165–168.
- Kokhanik, I.M. (2004). К вопросу о диалектике стиливого и внестиливого в процессе стилиобразования [On the Question of the Dialectics of Style and Outstanding in the Process of Style Formation]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy im. P. I. Chaikovskoho. Styl muzychnoi tvorchosti: estetyka, teoriia, vykonavstvo*, issue 37, pp. 37–43.
- Kokhanik, I.M. (2002). Музычний твір: взаємодія стабільного і мобільного в аспекті стилю [Music piece: interaction of the stable and mobile in the aspect of style]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy im. P.I. Chaikovskoho. Muzychnyi tvir: problema rozuminnia*, issue 20, pp. 44–51.
- Kokhanik, I.N. (1993). Nekotorye cherty individual'nogo stilya E. Stankovicha (garmoniia kak stilevoi faktor) [Some features of E. Stankovich's individual style (harmony as a style factor)]. *Istoricheskie i teoreticheskie problemy muzykal'nogo stilya. Tematicheskii sbornik trudov*, pp. 87–102.
- Medushevskii, V.V. (1984). К проблеме сущности, эволюции и типологии музыкального стиля [To the problem of the essence, evolution and typology of style of music]. *Muzykal'nyi sovremennik*, no 5, pp. 5–17.
- Mihajlov, M.K. (1990). К проблеме стиливого анализа [To the problem of style analysis]. *Etyudy o stile v muzyke : stat'i i fragmenty*. Ленинград : Музыка. pp. 66–91.
- Mihajlov, M.K. (1981). *Stil' v muzyke: issledovanie* [Style in Music: Research]. Moscow: Muzyka.
- Moskalenko, V.H. (1998). Tvorchy aspekt muzychnogo stilyu [Creative aspect of style of music]. *Kyivske muzykoznavstvo, issue 1*, pp. 87–93.
- Nazaikinskii, E.V. (2003). *Stil' i zhanr v muzyke* [Style and genre in music]. Moscow: Vlados.
- Shevlyakov, E. (1994). Stil' kak dinamichnaya sistema otnoshenii [Style as a dynamic relationship system]. *Stilevyie iskaniya v muzyke 70–80-s godov XX veka*, pp. 21–34.
- Skrebkov, S.S. (2016). *Khudozhestvennye printsipy muzykal'nykh stilei* [Artistic principles of styles of music]. 4th ed. St. Petersburg: Lan'.
- Suhanceva, V.K. (2000). *Muzyka kak mir cheloveka. Ot idei vselennoi k filosofii muzyki* [Music as a World of Human. From the Idea of the Universe to the Philosophy of Music]. Kyiv: Fakt.
- Tyshko, S.V. (1993). *Problema natsional'nogo stilya v russkoi opere. Glinka. Musorskii. Rimskii-Korsakov* [The Problem of National Style in the Russian Opera. Glinka. Mussorgsky. Rimsky-Korsakov]. Kyiv: Kievskaya gosudarstvennaya konservatoriya imeni P. I. Chaikovskogo.

**ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ
ПРОБЛЕМЫ СТИЛЯ
В МУЗЫКОВЕДЧЕСКИХ
ИССЛЕДОВАНИЯХ
XX – НАЧАЛА XXI ВЕКА**

Лигус Ольга Марковна^{1а},

Лигус Валентин Александрович^{2б}

¹Кандидат искусствоведения, ^аКиевский университет имени Бориса Гринченко, Киев, Украина;

²Доцент, ^бКиевский национальный университет культуры и искусств, Киев, Украина

Цель работы – проанализировать историографию проблемы музыкального стиля как одной из глобальных категорий музыкального мышления; на основе изучения фундаментальных исследований отечественных и зарубежных ученых XX – начала XXI века выделить и осветить теоретические аспекты этой проблемы, которые охватывают дефиницию понятия стиля, систематику характерных стилевых признаков, иерархическую структуру стиля, историческую типологию стилей, тенденции развития теории стиля в течение обозначенного периода; определить перспективы исследования стилевой проблематики. Методология исследования базируется на таких теоретических методах: систематизации – в познании и осмыслении научных теорий стиля; абстрагирования – в дифференцированном рассмотрении наиболее существенных черт музыкального стиля; анализа – в установлении связей между различными уровнями категории стиля; синтеза – в рассмотрении стиля как компонента иерархической системы музыки. Кроме того, использован дескриптивный метод – в анализе научных интерпретаций понятия музыкального стиля. Научная новизна работы состоит в систематизации научного опыта исследования музыкального стиля, в освещении основных теоретических аспектов проблемы стиля, в развитии теоретического дискурса стилевой природы музыкальных явлений. Выводы. Обобщен научный опыт исследования проблемы стиля. Определен дискуссионный характер изучения проблемы стиля. Систематизированы базовые положения теории стиля с позиций художественного единства, дифференциации, стабильности, системной целостности стилевых черт, интонационной сущности стиля и его многоуровневой природы. Выявлена историческая взаимообусловленность стилевых уровней: «стиль эпохи», «национальный стиль» и «индивидуальный стиль». Очерчен вектор развития современных теорий музыкального стиля.

Ключевые слова: музыкальный стиль; теория стиля; исторический стиль; индивидуальный стиль; национальный стиль.

**THEORETICAL ASPECTS OF THE STYLE
PROBLEM IN THE MUSICOLOGICAL
RESEARCH OF THE 20TH –
THE BEGINNING OF 21ST CENTURY**

Olha Lihus^{1а}, Valentyn Lihus^{2б}

¹Ph.D. in Art History, ^аBorys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, Ukraine

²Associate Professor, ^бKyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

The aim of the article is to analyze the historiography of the problem of the style of music – one of the most global categories of the musical thinking. Basing on the examination of the results of the fundamental national and foreign research of the 20th – the beginning of the 21st centuries, theoretical aspects of this problem that cover the definition of the style's notion, systematics of the peculiar stylistic features, hierarchical structure of style, historical typology of styles, tendencies of the development of the style theory during the mentioned period, perspective of the stylistic problematics' research, were defined and considered. The methodology of this research is based on such theoretical methods: systematization – to examine and consider scientific theories of style; abstraction – to differentially perceive the most peculiar characteristics of the musical style; analysis – to make connections between the different levels of the category of style; synthesis – to consider style as a component of hierarchical system of music. Moreover, the descriptive method – to analyze theoretical interpretations of the notion of musical style is applied. The scientific novelty of the article is determined by the consideration of the scientific heritage of research of the style of music, systematization of the main theoretical aspects of the style problem, development of the theoretical discourse of style nature of musical phenomena. Conclusions. The scientific experience of the style problem research is generalized. The controversial character of investigation of the style problem is defined. The basic concepts of the theory of style from the perspective of artistic unity, differentiation, stability, system integrity of style features, style's tone and multilevel nature are systematized. The historical interdependence of the style levels is revealed: the “epoch style”, “national style” and “individual style”. The direction of the modern theories of musical style development is depicted.

Keywords: style of music; theory of style; historical style; individual style; national style.